

Ernst Grapes liv och verk

av Egon Jonsson

För 100 år sedan började en bana i Postverket som söker – och knappast finner – sin like. Den blivande reglementssekreteraren och författningsexperten, senare posthistorikern Ernst Grape (1871–1962) gjorde sin entré i Posten.

Ernst Grape torde ha varit och förbli den siste i Posten, om vilken det kan sägas att han visste allt väsentligt – och åtskilligt därutöver – om Posten och dess verksamhet. Han kände inte bara till alla regler och bestämmelser. Han var också insatt i deras bakgrund och syfte. Kort sagt kunde ingen slå honom på fingrarna i postala frågor under hans tjänstetid i generalpoststyrelsen.

Dessutom kunde han som ingen annan klä även krångliga regler – sådana fanns – i klara verba, så att de blev begripliga även för den fåkunnige.

Verksamheten som posthistorisk forskare och författare, påbörjad under ordinarie tjänstetid, fortsatte långt efter pensioneringen år 1938. Han lade inte ned pennan förrän en kort tid före sin bortgång vid 91 års ålder.

Vid hans bortgång skrev en kollega som postal skribent – Teodor Julin – några minnesord i tidningen Postmästaren. De slutade så här:

”Grapes verk kommer att leva långt efter honom. Många av hans vänner ha gått bort före honom, men han hade också unga vänner. Hans minne kommer sent att blekna”.

Ung vän som minns

Till Ernst Grapes unga vänner och medarbetare kunde jag räkna mig. Jag assisterade honom bl a i arbetet med minnesskriften till det svenska frimärkets 100-årsjubileum den 1 juli 1955.

Det var ett hedersamt uppdrag att biträda

EGON JONSSON är född i Västervik 1919. Efter 46 år i Posten, varav de flesta som informationschef, pensionerades han 1984. Han har anknytning till Postmuseum dels genom att ha tillhört postmuseinämnden i olika omgångar – åren 1977-1984 som ordförande – dels genom att ha varit ledamot i Postmusei Vänners styrelse sedan 1957.

”farbror Grape”, som vi vördnadsfullt kallade honom, medan sonen Gunnar, som kom att inneha samma ämbete som sin far, benämndes ”unge Grape”.

År 1955 var Ernst Grape 84 år och jag 50 år yngre. Men så stor uppfattade jag ingalunda ålderskillnaden. Hans vitalitet och arbetslust visade inga ålderstecken, inte heller hans förmåga att behandla språket.

Som en av de då unga vänner, som Teodor Julin åsyftade, har jag känt det angeläget att i Posttryttaren skriva om Ernst Grapes liv och

Ernst Grape porträtterad av konstnären Erik Hermansson, känd bland annat för sina omslagsteckningar till tidskriften OBS! Teckningen publicerades som omslagsbild till tidningen PS, nummer 5–6/1951.

verk. Det är så mycket mer motiverat som han är en av detta sekels främsta svenska posthistoriker, kanske den allra främste.

En kedja som brast

För min skildring av Ernst Grapes yrkesliv har jag haft tillgång till minnesanteckningar som han skrev ned några år före sin bortgång. De har på faderns bestämda önskan spritts av sonen Gunnar endast till ett fåtal släktingar och vänner.

Om Ernst skulle ha följt en lång släkttradition skulle han ha blivit präst. Hans far var präst liksom dennes far och farfar i en lång svit. Den förste i kedjan var född 1692.

Men efter mogenhetsexamen vid Luleå läroverk 1889 kände Ernst ingen kallelse till prästyrket. Att fadern inte invände mot att sonen inte gick i hans och förfädernas fotspår berodde nog till en del på att sonen ända sedan tidig barndom haft en svag röst, som svårligen kunde utvecklas till predikostämman.

Historisk postkurs 1890

Som Ernst Grape beskriver postkontoret i hemstaden Piteå är det svårt att föreställa sig att en karriär i Postverket kan ha tett sig lockande.

Postkontoret sköttes av två äldre kvinnor och postmästare var deras far, en gammal militär som stod kvar som postkontorets chef ända till sin död vid 89 års ålder.

Men ett cirkulär från generalpoststyrelsen kom inför 17-åringens ögon och avgjorde hans yrkesval.

För studenter utlovades anställning som extra ordinarie postexpeditör efter sex månaders övnings tjänstgöring. Ernst sände in en ansökan till generalpoststyrelsen, som ”medgav” att han fick fullgöra elevtjänstgöring vid postkontoret i Umeå.

Som fil dr Eric Engström påpekar i sin avhandling om rekrytering och utbildning i Postverket årtiondena omkring sekelskiftet 1900 – ”Posten måste fram” – var den post-

elevkurs som Ernst Grape deltog i historisk i så måtto att den utgjorde första steget mot en formaliserad utbildning.

Med stöd av erfarenheterna från 1890 och 1891 års kurser utfärdades för den postelevkurs som började 1893 detaljerade anvisningar under den tidstypiska rubriken:

”Bestämmelser att lända till efter rättelse för de posttjänstemän, hvilka hafva handledning av postelever sig anförtrodd”.

Någon handledare fanns inte som tog hand om Ernst Grape, när han började sin övnings-tjänstgöring vid postkontoret i Umeå. Det fanns inte heller någon plan att följa utan eleven sattes att utföra samma sysslor som postkontorets personal. I brist på kurslitteratur inhämtade Ernst de mesta kunskaperna från blanketterna. Texten på dessa var mycket utförlig. Det var bara att läsa innantill.

I juli 1890 fick Ernst skriftligt på att han klarat av sin elevutbildning. Han hade

”i och utom tjänsten gjort sig känd för en redbarhet och en stadga i uppförande som innefatta full anledning räkna därpå, att av honom skola samvetsgrant och omsorgsfullt handhavas de upp-bördsmedel, frimärken och värdeförsändelser m m, som kunna komma att åt honom anförtrös”.

Ambulerande tillvaro

Det dröjde några månader innan Ernst Grape fick sitt konstitorial som eo postexpeditör. Det berodde på att generalpostdirektören var bortrest. Inte ens en sådan handling hade den ansvarige byråchefen befogenhet att utfärda i generaldirektörens frånvaro.

Det bör tilläggas att på den tiden kunde en eo postexpeditör inte räkna med att bli ordinarie förrän efter 14 à 15 år. I Grapes fall skulle det bli efter 12 år. Överhuvudtaget var befordringsmöjligheterna usla.

Inte heller arbetsvillkoren var särskilt goda. Grape tjänstgjorde vissa perioder vid järnvägs-posten. Han berättar att postvagnarna var i miserabelt skick, särskilt de som gick i övre Norrland. De var så skakiga att det var omöj-

Extra biträdet vid järnvägsposten i Norra distriktet Ernst Grape, tillsammans med A Häggbom. Foto Karl Kjellin.

ligt att göra anteckningar om inkommande och avgående värdeförsändelser, brevpåsar och så vidare med fast underlag. Man använde ett löst skrivbräde, som hölls upp i luften och följde med kroppen när vagnen slingrade sig fram. Belysningen var stearinljus och eldningen skedde i en kamin, men varmt blev det aldrig. Ofta frös bläcket i bläckhornet.

På det hela taget fann Ernst Grape till en början posttjänsten skäligen enformig. Det handlade mest om att utföra ett rutinarbete. Det positiva var det goda kamratskapet, särskilt vid reseposten.

År 1898 var det dags för första postmästarförordnandet. Det var i hemstaden Piteå, dit han just blivit förflyttad. En biträdesbefattning hade blivit ledig och arvodet var 75 kr i månaden.

Ernst Grape förde en ambulerande tillvaro även när han inte reste på järnvägsposten. Under åren 1899–1909 flyttade han åtta gånger.

Som ungarl kunde det ju gå an att vara rörlig men 1909 gifte sig Ernst och ville ha en fast boplat. Han sökte och fick en kontrollörstjänst i Sundsvall vid postdirektionen i Norra distriktet.

Men inte heller där blev han fast. På hösten kom ett högst oväntat besked att han skulle till ”styrelsen”, närmare bestämt till författningsbyrån för att anlitas som sakkunnig. Enligt egen utsago kom han aldrig underfund med vem som lanserat honom för ett så hedrande och eftersökt uppdrag. Han hade ju befunnit sig i periferin och hade ingen känsla av att han utmärkt sig på något sätt. Men det hade han tydligen!

I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet var det vanligt att generalpoststyrelsen kallade till sig sakkunniga för att förnya de olika postreglementena. Arbetet sorterade under byråchefen på författningsbyrån, som lika litet som övriga byråchefer – jurister som de var – hade några erfarenheter av den praktiska posttjänsten.

Men den erfarenheten hade ju Ernst Grape och han grep sig raskt verket an med förnyelse av postförfattningarna. Han blev snart också samtalspartner och utredare åt byråchefen Herman Askberg.

Arbetet i styrelsen såg ut att bli långvarigt och makarna Grape tog risken att flytta till Stockholm. Men säker på att få stanna kunde han inte vara. När postmästartjänsten i Härnösand blev ledig sökte han den. Trots att övriga sökande var betydligt äldre i tjänsten utnämndes Grape.

”Det är synd om de gamla, men vi måste ha ungt folk.”

Så motiverade generaldirektör Juhlin utnämningen för den överraskade Grape.

Två tjänstemannatyper

Ernst Grape tillträdde sin nya tjänst, men efter ett år var han tillbaka i Stockholm på byråchefen Askbergs och generaldirektör Juhlins gemensamma önskan. Enligt Grape var det

långt ifrån alltid som dessa herrar var så överens. De representerade två olika tjänstemannatyper. Juhlin var, skriver Grape, en dugande karl med praktisk läggning, starkt engagerad i det postala, impulsiv, full av idéer. Askberg däremot var den pedantiske byråkraten, som grundligt övervägde ett kommateckens vara eller inte vara.

I sina memoarer ("Minnen", 1928) berättar Julius Juhlin att han fann ordningen i Postverket väl byråkratisk. Han skriver:

"Utnämnd till generalpostdirektör studerade jag under december månad (1909) instruktioner och reglementen för verket. Jag fick härunder det bestämda intrycket att dessa voro alltför detaljerade och byråkratiska, vilket jag också sedermera fann vara fallet, då de tillämpades i praktiken. Jag var därför så elak att säga, då en byråchef frågade mig hur jag funnit instruktioner och reglementen, att jag funnit dem ordentligt detaljerade, men att jag förgäves sökte efter en paragraf, i vilken förklarades, i vilket hörn av tjänsterummet spottlådan skulle stå".

Som jag berättat i anekdotsamlingen "Roligt och rörande rörande livet i Posten" (Posten, 1989) finns det en något snällare version av historien. Den har jag funnit i postdirektören Thore Wennqvists opublicerade minnen.

Professor Axel Jungstedts "fri-märkliga" porträtt av generaldirektör Julius Juhlin.

Juhlins kommentar till byråchefen Askberg skulle i stället ha varit, att han bara saknade en enda föreskrift, när och hur han skulle snyta sig.

Intresset väcks för posthistoria

Grapes huvuduppgift var efter återkomsten från Härnösand att utarbeta en ny upplaga av "Allmänna poststadgan". Mycket var föråldrat i den gamla och för att upphäva en bestämmelse ansåg sig Ernst Grape böra inhämta när och under vilka förhållanden den kommit till. Det var dessa forskningar som väckte hans intresse för postala förhållanden i äldre tider.

Skräddarsydd befattning

Åren gick utan att Ernst Grape fick någon fast tjänst i generalpoststyrelsen. Verket hade inte självt befogenhet att inrätta en ny befattning i passande lönegrad utan begärde hos regeringen att en specialtjänst för reglementsarbeten skulle inrättas. Med de praktiska erfarenheter tjänsten krävde borde den inte besättas med någon som gjort den vanliga karriären inom centralförvaltningen. Befattningen, i förslaget döpt till "byråpostmästare", borde placeras i samma lönegrad som de högsta postmästartjänsterna.

Vid den här tiden, berättar Grape, fanns en kommunikationsverkens lönekommitté, som tycktes ha fattat som sin uppgift att vara en broms för verkchefernas strävan att förbättra förhållandena för personalen.

Lönekommittén avstyrkte poststyrelsens förslag om en byråpostmästartjänst. I proposition till riksdagen tog också chefen för civildepartementet avstånd från förslaget; dock inte mer än att han föreslog att en ny sekretärbefattning inrättades med liknande kompetenskrav.

Riksdagen biföll propositionen och att Ernst Grape i juni 1920 utnämndes på den nya tjänsten förvånade nog ingen.

Ernst Grape stannade kvar i 17 år på befattningen – fram till pensionsåldern. Att han inte

sökte sig till nästa steg i karriären som byrå- eller regionchef berodde nog mest på att han trivdes så bra på sitt verksamhetsfält men också på att hans hörsel började försämrans mer och mer.

Grapes anteckningar

En uppslagsbok att ty sig till under många decennier när någon paragraf i "Allmänna poststadgan" var svårtolkad har "Grapes anteckningar" varit, egentligen "Anteckningar till Allmänna poststadgan".

Det bör tillföras att den tidens postala verklighet var en annan än dagens. Den präglades av central- och därmed också detaljstyrning. Detta hade det goda med sig att postpersonalen strävade efter att behandla alla kunder lika. Men den närmast heliga principen om rättvisa åt alla genom likabehandling går ju inte att upprätthålla i vår tids affärsinriktade postverk med dess delegering av beslut och ansvar till lokal instans, ytterst till den enskilde postmästaren, postkassören, brevbäraren och så vidare.

En första upplaga av "Grapes anteckningar" kom ut 1929 och på titelbladet står att boken utarbetats på uppdrag av generalpoststyrelsen. Men författaren bestrider att han fått något sådant uppdrag. Det var snarast fråga om ett egenmäktigt förfarande från arbetsgivarens sida. Arbetet med att anteckna och ordna en mängd tolkningar och prejudikat utförde han helt på eget initiativ utom tjänstgöringstiden – på kvällar och söndagar. Inte heller semestern gick fri. 70 år gammal fick Grape i uppdrag att utarbeta en ny upplaga. 400 sidor tjock kom den ut 1943.

Svenskt postväsen

Under förberedelserna till 1924 års världspostkongress i Stockholm, då även världspostföreningens 50-årsjubileum firades, väcktes tanken på att ge ut en fyllig presentation av det svenska postverket, både för allmänheten och i fransk version för kongressdeltagarna. Ernst

Grape blev huvudredaktör för det pampiga bokverket och författade själv 12 av de 23 kapitlen.

Stockholmskongressen har gått till historien som synnerligen välarrangerad och "Svenskt postväsen" hör liksom 1924 års jubileumsfrimärken till de bestående minnena.

Det förtjänar nämnas – även i detta sammanhang – att det till stor del berodde på Julius Juhlin att det svenska postverket fick äran att arrangera jubileumskongressen. Det är allmänt erkänt i postvärlden och i posthistorien att Juhlin spelade en avgörande roll för att det efter första världskrigets slut så snabbt – år 1920 – ordnades en världspostkongress i Madrid. På otaliga resor världen runt – "som en oförtrottlig pilgrim" – sökte Juhlin överbrygga de motsättningar och reparera de skador i de internationella postförbindelserna som världskriget orsakat.

Svenska postverkets historia

Under 1930-talets första år började förberedelserna för att fira Postverkets 300-årsjubileum 1936. En tidig åtgärd var att utverka medel av regeringen för ett historiskt arbete. Till författare utsågs fil lic Nils Forssell.

Ernst Grape blev hans postale rådgivare. "Svenska postverkets historia" består av två delar. Särskilt med den andra delen, som omfattar tiden efter 1873, hade Ernst Grape mycket att bestyra.

Enligt Grapes egen mening är dock den andra delen inte lika bra som den första.

I Postens årsbok 1936 har Nils Forssell berättat om sitt arbete med minnesskriften. Han slutar med att ösa de amplaste lovord över sin medhjälpare Ernst Grape:

"Den alltid redobogna hjälpsamhet, den djupa, vittförgrenade och exakta förtrogenhet med ämnet, det stora intresse för mitt arbete, den välvilliga anda av samverkan och samförstånd, som städse mött mig från sekreteraren Ernst Grape, skola för mig samfällt förbli ett vackert och dyrbart minne från min befattnings med postverkets historia."

Enastående hyllning

I november 1938 pensionerades Ernst Grape. Blyg som han var för offentlig uppmärksamhet och besvärad dessutom av sin dövhet undanbad han sig sedvanlig uppvaktning. Men hyllad blev han ändå — som ingen annan i motsvarande ställning vare sig förr eller senare.

På sista tjänstgöringsdagen fick han besök på sitt tjänsterum av generaldirektör Anders Örne. Denne lämnade en adress med orden att det är väl så här du vill ha det.

Adressen, egentligen ett helt bokband, inleddes med en översvallande hyllning. Eftersom adressen har intresse även som historiskt aktstycke — ett slags lägesbeskrivning — återger jag huvuddelen.

”De senaste årtiondenas rastlösa utveckling på postverkets område, den ursprungliga verksamhetens ökning i en snabbare takt än någonsin förr och de många nya och betydelsefulla uppgifter som postverket övertagit ha ställt stora krav på ändamålsenliga arbetsformer i den inre tjänsten och på de föreskrifter, som bestämmer dem.

Under detta skede har Du, till en början i egenskap av särskild tillkallad sakkunnig och sedermera som sekreterare på Generalpoststyrelsens III byrå, haft det närmaste ansvaret för postarbetets organisation och för postverkets författningar. Din grundliga kännedom om posttjänstens alla grenar och Ditt praktiska handlag har gjort arbetsformerna enkla och smidiga, Din rediga tanke och formella skicklighet ha skänkt författningarna överskådlighet och språklig klarhet.

Med insikt om sambandet mellan det nuvarande och det förflutna har Du satt in de grundläggande bestämmelserna för postens verksamhet i deras historiska sammanhang och lämnat bidrag av bestående värde till klarläggande av vårt 300-åriga postverks utveckling.

Ditt intresse för arbetet, Dina kunskaper, Din rättrådighet och Din beredvillighet att stå Dina kamrater till tjänst med upplysningar och råd ha skänkt Dig alla posttjänstemäns aktning och Dina medarbetares vänskap.”

Förutom de högsta cheferna och de närmaste medarbetarna hade samtliga postmästare och stationsmästare skrivit sina namn i adressen

vid sidan av avtryck av postkontorets respektive postexpeditionens datumstämpel.

”Det bästa jag skrivit”

Till att börja med tog den nyblivne pensionären itu med att förverkliga en gammal tanke — att utarbeta en svensk posthistoria. Pådrivande var upptäckten att det som meddelades om Postens historia i utbildningskurserna rymdes på ett stencilrat blad.

Forssells posthistoria hade tillkommit, men detta bokverk var alltför omfattande för att kunna användas i undervisningen. Grapes mål var att åstadkomma en bok i enklare utförande och speciellt riktad till Postens folk.

Tanken var att ge ut boken på eget förlag men det blev i stället så att generalpoststyrelsen köpte utgivningsrätten. Boken kom ut lagom till författarens 70-årsdag. Själv betraktade han den som sin bästa bok. Den alldeles övervägande delen av de 350 sidorna ägnas åt Postverkets utveckling efter 1850. Aktualiteten är det inget fel på.

”Framställningen har i allmänhet förts fram till de första månaderna innevarande år.”

heter det i förordet, skrivet i juni 1941.

Jag citerar några meningar i bokens avslutande kapitel. De belyser Grapes pregnanta skrivsätt:

”Vårt land har ännu fred men står på vakt. En militärbyrå är inrättad i generalpoststyrelsen och fältposten är i verksamhet. Neutralitetsförsvaret kräver stora summor. Postverket och även postfunktionärerna personligen ha i stor omfattning medverkat till ett gott resultat av försäljningen av försvarsobligationer. De stora utgifterna för försvaret och kristidsorganisationerna påkalla sparsamhet på andra områden, icke minst inom statsförvaltningen.

Postverket går vidare trots allt. Det skall förvisso även framgent i ständigt ökad omfattning fortsätta sin verksamhet till gagn för land och folk.”

En av dem som tidigare skrivit om Ernst Grape är byråchefen Ture Nylund. I en artikel i Postens årsbok 1966 skriver han om Grape som stilist att

”hans språk slöt sig intill ämnet som handsken till handen”.

Man kan bara instämma!

Postkontor och postmästare

Isina minnesanteckningar berättar Ernst Grape att han då och då ”på lediga stunder” roat sig med att fortsätta postmästarserierna i revisor Otto Kugelbergs arbete ”Postmästare i Sverige och Finland”, utgivet 1894. Grape väckte verksledningens intresse för att föra fram Kugelbergs noteringar till dåvarande tid. I förekommande fall skulle uppgifterna utges i bokform.

Arbetet växte under 3–4 år till något betydligt mer, en med stor omsorg utförd sammanställning av data om samtliga postkontor i Sverige och deras postmästare. Även postkontor och postmästare i Finland har tagits med fram till 1809.

För varje postkontor anges data för dess inrättande, eventuella flyttning eller indragning. För postmästarna och deras familjer anges genealogiska uppgifter i all den mån det varit möjligt att inhämta dem. Personregistret upptar 10 000 namn.

De källor Grape främst anlitat är protokoll från kanslikollegium och handlingar ur överpostdirektörens arkiv. Där har han hämtat de

tidsskildringar av personliga öden som boken myllrar av och som har stort allmänt kulturhistoriskt intresse. Som ingen annan förtrogen med sitt ämne skriver författaren i sitt förord:

”Många av dessa tidsbilder synas oss främmande, kanske i vissa fall stötande. Det är därför lämpligt att erinra om, att de personer, som det är fråga om, icke tillhörde något skrå eller någon kår med särpräglad mentalitet. Det var borgmästare, rådmän, stadskassörer, tullnärer, kronofogdar, militärer, handlande osv, som voro postmästare. De små lönerna, som fö ofta icke utbetalades, gjorde det nödvändigt att förena tjänster.”

Manuskriptet blev klart i april 1949 men inför dess väldiga omfattning greps generalpoststyrelsens ledning av betänkligheter. Kunde det anses motiverat att Postverket bekostade ett så stort verks utgivning? Omfånget beräknades till närmare 1 000 sidor.

För att få säkrare grund att stå på inhämtade poststyrelsen bedömningar från olika kulturella institutioner.

I sina yttranden skrev riksarkivarien Martin Olsson, riksbibliotikarien Oscar Wieselgren, Nordiska museets styresman Andreas Lindblom med flera kända kulturpersoner att de reservationslöst tillstyrkte utgivningen av det kulturhistoriskt synnerligen betydelsefulla arbetet.

Ernst Grape (till höger) uppvaktades på sin 80-årsdag i november 1951 av gamla vänner, som tillhörde eller hade tillhört Postverkets högsta ledning, från vänster byråchefen Ture Nylund, f d byråcheferna Knut Carstensen och Arvid Bildt, f d överdirektören Gunnar Lager, byråchefen Josef Granér samt överdirektören Allan Hultman.

Sålunda starkt vände sig poststyrelsen till regeringen och begärde och fick bemyndigande att ge ut arbetet.

Enhetsportot och frimärket

Ernst Grape riskerade inte att bli arbetslös på sin ålders höst. I december 1950 fick han uppdraget att författa en minnesskrift till hundraårsdagen av frimärkets införande i vårt land. Grape var något tveksam om sina kvalifikationer för denna uppgift, eftersom han inte var filatelistiskt kunnig. Å andra sidan var han mer än väl insatt i den viktigaste delen av reformen den 1 juli 1855, nämligen införandet av enhetsportot.

Som jag nämnde inledningsvis gick jag Ernst Grape tillhanda vid denna skrifs tillkomst. Jag fungerade som bildredaktör och skötte kontakten med formgivare och tryckeri.

”Belastad” med att under några år ha varit engagerad i utgivning av bibliofila böcker var min ambition att ge minnesskriften en mer tilltalande grafisk form än vad som utmärkt en del tidigare posthistoriska böcker. För den grafiska formgivningen samarbetade jag med konstnären Martin Gavler, huvudlärare på Konstfackskolan i reklam och bokhantverk.

Ernst Grape var lindrigt förtjust i en del av mina och Martin Gavlers idéer. Bland annat reagerade han mot att pagineringsciffrorna placerades i marginalen – för tydlighetens skull men också som ett dekorativt grafiskt element.

”Varför ska just min bok bli en experimentbok”, frågade han mig.

Men ”farbror Grape” lät mig hållas och när boken var färdig var han mer än nöjd med utformningen.

Postorganisationens historia

I december 1955 följde ännu ett stort uppdrag – att utarbeta en historik över central- och distriktsförvaltningarnas utveckling. Det var ett arbete som sysselsatte författaren i flera år.

När manuskriptet väl var färdigt drog tyvärr sättning, ombrytning och tryckning ut på tiden. Boken blev därför inte färdig förrän 1961. Dess titel är ”Svenska postverkets central- och distriktsförvaltningar”.

Den centrala postmyndighetens historia har ju tecknats tidigare men det är första gången som de regionala organens historia skildras. Därigenom blir också belyst hur beslut och ansvar efter hand delegeras till dessa organ.

För att underlätta kommande forskning har författaren registrerat en stor mängd data om central- och distriktsförvaltningarnas tillkomst och utbyggnad, om befogenheter och ställningstaganden till viktiga frågor.

Släkthistoria

Vid sidan av sitt postala och posthistoriska författarskap sammanställde Ernst Grape släktboken ”Den gamla släkten Grape”. Den gavs ut 1947 och trycktes hos Almqvist och Wiksell.

I boken behandlas dels Grape-namnet och släkten i Tyskland, dels den svenska grenen, vars stamfar var Arendt Grape, född 1612. 1620 kom han från Lübeck till Sverige. Han anlade i Kengis Norrbottens äldsta järnverk.

Varia

Skildringen hittills av Grapes författarskap är ingalunda fullständig. Han har skrivit en lång rad artiklar i tidskrifter och årsböcker, till exempel ”Ur Norrbottens äldre posthistoria” i Norrbottens hembygdsförenings årsbok 1960. I Postens årsbok har han skrivit tiotalet artiklar. Han har svarat för en lång rad artiklar som rörde postväsen i Nordisk familjebok – dels i andra upplagens supplement, dels i tredje upplagan. Vidare kan nämnas att han upprättat ett sakregister över kungliga brev från 1800- och 1900-talen och han har bragt reda i postmästare Teodor Holms stenografiska avskrifter av allt postalt han hittat i Riksar-

kivets handlingar från 1600- och 1700-talen, så att de blivit mer tillgängliga för historisk forskning.

Ett verk som varar

”Mitt liv med Posten kan jag inte anse avslutat förrän jag blir i tillfälle utarbete ett sakregister till Svenska postverkets central- och distriktsförvaltningar”.

Så avslutar Ernst Grape sina anteckningar om livet i och med Posten. Inte brister det i plikt känsla och ansvar att fullfölja det han åtagit sig!

Ödet ville att det ankom på mig att slutföra arbetet med sakregistret – i fullt samförstånd med författaren, som framgår av bokens förord, undertecknat i maj 1961.

Året därpå, den 15 december, avled Ernst Grape efter en enastående livsgärning – enastående inte bara i fråga om dess längd utan också genom hängivenheten i arbetet och arbetets kvalitet och betydelse inte bara för samtiden utan för all tid. Den som vill studera och forska i Postens historia har i Grapes arbeten rika, pålitliga och spänstigt skrivna källor att ösa ur.